

МАҲҶУМ ВА ПАЙДОИШИ КОРРУПСИЯ ДАР ҚОМЕА

Дар даҳсолаҳои охир қомеаи башарӣ ба як қатор мушкилоте рӯ ба шудааст, ки ҳалли худро тақозо мекунанд. Аз ҷумла, боло рафтани сатҳи зухуроти коррупсионӣ яке аз он мебошад, ки ба амнияти давлату миллатҳо, рушди иқтисодиву иҷтимоӣ барои ҳаёти инсоният таҳдид менамояд.

Истилоҳи коррупсия “фасод” буда, ҳануз дар давраи ҳукмронии Ҷаҳоманишиён ба вучуд омада буд. Куруши Кабир ба муқобили фасод ва порахӯрӣ хеле мубориза бурдааст. Пора истилоҳи форсӣ - тоҷикӣ буда, аз замонҳои қадимтарин дар истифода вучуд дошт. Аз забони арабӣ калимаи “ришва” вориди забони тоҷикӣ шуда, баъдан дар адабиёт он маъмул гашта, доираи истеъмоли пораро танг кард.

Мафҳуми коррупсия аз нигоҳи луғатномаи “Ғиёс-ул-луғот” чунин омадааст: “Ришват - он чӣ ба касе диҳанд, то корсозии баноҳақ кунад ва дар форсии қадим онро пора гӯянд”. Тақрибан тули як аср аст, ки истилоҳи “коррупсия” аз забони русӣ вориди забони мо гаштааст. Дар замони муосир маълум нашудааст, ки аввалин бор кай, дар кучо пораро кӣ дода ва кӣ онро қабул кардааст. Пайдоиши Коррупсия таърихи куҳан дошта, омили муҳимтарин масъалаҳо ва мушкилоти иҷтимоӣ ба ҳисоб меравад. Таърихи башар сар то ба по пур аз мисолҳои порахӯрӣ ва ришваситонӣ мебошад, вале таҳқиқи илмии ин зухури номатлуби иҷтимоӣ асосан дар охири садаи бистум оғоз гардид. Замоне, ки муаррихон ҷузъиёти ин ё он зухур ва падидаи ришвахӯриро ба қайд мегирифтанд, андешаи қомеа дар атрофи он ҳамчун як амали дур аз ахлоқ, ки гирдоби ҷиноятomez дорад, ташаккул меёфт.

Имрӯз чунин ба назар мерасад, ки нафарони ба амали коррупсионӣ дастдошта, аксари ҳолат дар мавриди паёмадҳои ин зухурот ба дурнамои рушди кишвар тафаккур ва моҳияти онро дарк намекунанд.

Муҳаққиқони зиёде дар бораи таъсири коррупсия ба амнияти давлатӣ ва хатари он ба қомеа мавриди таҳлилу амиқи илмӣ зерилвои таҳқиқ қарор додаанд. Хатари коррупсияро ба амният ва суботи Тоҷикистон ба таври махсус қайд намудаанд. Ба андешаи доктори илмҳои фалсафа, профессор Шамолов Абдулвоҳид амалӣ намудани стратегияи самараноки мубориза бар зидди коррупсияро ҷавобгӯи манфиатҳои миллии давлат ва амнияти миллии он медонад.

Инчунин, доктори илмҳои сиёсӣ, профессор Зокиров Гулмуҳаммад хосияти системавӣ пайдо намудани коррупсия ва шаклҳои дигари ғасдро ҳамчун таҳдид ба амнияти давлатӣ шинохтааст. Афкори ӯ амалҳои коррупсионӣ хосияти муқовиматро пайдо намуда, ба монеаи инкишофи ҷомеаи инсонӣ ва ба навъи махсуси таҳдид ба амнияти давлатӣ ва ҷамъиятӣ табдил ёфтаанд. Аз ин рӯ, дар ҳама даври замон миёни коррупсия ва ҷинояткории муташаккилона алоқамандӣ вучуд дорад ва паҳн шудани коррупсия дар ҷомеа хатари зухур ва тақвият ёфтани мавқеи ҷинояткории муташаккилоноро ба миён меорад. Аз ин сабаб мақсади ҳар як ҷомеа ва роҳбарияти сиёсии он ташкилу таъмини ҳаёти ҳар фард ва осудаву хуррами диёраш, сарбаландии миллаташ кушишу ҷаҳду талош менамояд. Барои ба ин ҳадафҳои воло расидан ғайриихтиёр монеаҳои зиёде пеш меоянд, ки барои рафъи онҳо кӯшишҳои дастаҷамъонаи зиёде лозиманд.

Қобили зикр аст, ки инсоният имрӯз ба хатарҳои нави глобалӣ, аз қабилӣ терроризм, экстремизм, паҳншавии маводи муҳаддир, бӯхрони ҷаҳонӣ молиявӣ ва дигар хатарҳои нав ба нав рӯ ба рӯ мебошад. Дар акси ҳол ба ин хатарҳо боз коррупсия зам шудааст. Коррупсия низ дар ҷомеа реша давондааст, ки зарари он нисбат ба хатарҳои зикршуда камтар нест ва ба онҳо алоқамандии зич дорад.

Аз муқаррароти моддаҳои 1,5,10 ва 14-и Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бармеояд, ки дар онҳо ҳуқуқҳои асосӣ ва озодиҳои инсон ва шаҳрвандро давлат қарор додааст ва инчунин уҳдадор аст, ки барои амалӣ намудани онҳо шароит муҳайё созад. Ин муқаррарот, инчунин дар қисми 2-и моддаи 1-и Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудааст, ки тибқи он «Тоҷикистон давлати иҷтимоӣ буда, барои ҳар як шахс шароити зиндагии арзанда ва инкишофи озодонаро фароҳам меорад». Чи тавре, ки ба ҳама маълум аст коррупсия яке аз масъалаҳои доғи рӯзи тамоми мамлакатҳои ҷаҳонӣ муосир, аз он ҷумла, Тоҷикистон маҳсуб меёбад.

Чунончи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон гуфтаанд: «Коррупсия дар қатори дигар зухуроти хавфноки ҷаҳонӣ муосир асосҳои давлатдориро суст карда, садди роҳи инкишофи ҷомеа мегардад. Мубориза бар зидди ин падидаи нангин ва паст кардани он ба самти афзалиятноки сиёсати давлатӣ табдил ёфтааст».

Воқеан, коррупсия ба пешрафти иқтисодиёти кишвар ҳалал мерасонад, бунёди ҷомеаи демократиро заиф месозад ва ба рушди демократия таъсири манфӣ мегузорад. Аз ин рӯ, ҳар кадоми мо бояд баҳри таъмини зиндагии шоистаи мардум камари ҳиммат баста, ба амалҳои ғайриқонунӣ даст назанем. Пас мебояд, ки қаноатро пеша карда баҳри зиндагии шоиста кӯшиш намоем ва барои таъмини оила аз меҳнати ҳалол истифода кунем. Зеро ки дар меҳнати ҳалол оромиши хотир ва осудагист.

Далер Комилов, номзоди илмҳои фалсафа, дотсент, сармутахассиси раёсати таълими Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода